

Iktatószám: MNL/PALY/1559-1/2020. sz.

Hivatkozási szám:

Tárgy: Családtörténeti kutatás a levéltárban c. továbbképzés

Melléklet: 8 db fénykép, jelenléti ív

Ügyintéző: Nagy Balázs Vince

Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

Nemzeti Kulturális Alap

Közgyűjtemények Kollégiuma

1085 - Budapest

Gyulai Pál utca 13.

Szakmai beszámoló

az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 204104/01526 azonosítójú pályázatához

Családtörténeti kutatás a levéltárban c. továbbképzés

Veszprém, 2019. október 17. – november 21. (5 alkalmas előadás-sorozat)

A pályázat tárgya:

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiumának 2019. első félévében kiírt pályázati felhívására nyújtottuk be a 204104/01526 azonosító számú Családtörténeti kutatás a levéltárban című továbbképzés megrendezésére szóló pályázatunkat. A Kollégium döntése alapján 230.000 Ft támogatást nyertünk el.

A továbbképzés programja:

2019. október 17. (csütörtök) - *Bevezetés a családtörténeti kutatásba.*

2019. október 24. (csütörtök) - *Az anyakönyvekben történő kutatás technikája, módszertana, nemesi családok vizsgálata.*

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁRA

8200 Veszprém, Török Ignác utca 1.

Postacím: 8200 Veszprém 2, Pf. 705.

Telefon: (88) 401-422

E-mail: leveltar.veml@mnl.gov.hu

2019. november 7. (csütörtök) - *A családfakutatást segítő levéltári források I.: összeírások, úrbéri iratok, végrendeletek, házjegyzékek, naplók.*

2019. november 14. (csütörtök) - *A családfakutatást segítő levéltári források II.: telekkönyvek, hagyatéki iratok, iskolai iratok, évkönyvek, névváltoztatás.*

2019. november 21. (csütörtök) - *Online adatbázisok használata a családtörténeti kutatásban.*

Az előadások az MNL Veszprém Megyei Levéltára veszprémi főépületében (Török Ignác u. 1.) lettek megtartva.

A Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára *Családtörténeti kutatás a levéltárban* címmel továbbképzést tartott kezdő és haladó kutatók, érdeklődők számára. Az öt alkalomból álló előadás-sorozaton alkalmanként 40-45 fő érdeklődő jelent meg. A továbbképzés helyszíne a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárának díszterme és oktatóterme volt. Az első négy tematikus előadás után az ötödik alkalommal lehetőséget biztosítottunk egyéni kérdések, problémák megvitatására, illetve az online adatbázisok használatával kapcsolatban oktatótermünk informatikai eszközeivel egyéni keresések, adatbázisok bemutatása is megvalósult.

Az első előadást Jakab Réka PhD főlevéltáros, *Bevezetés a családtörténeti kutatásba* címmel tartotta meg. Az előadáson a családtörténeti kutatás kezdő lépései, az előkészítés, a dokumentumok összegyűjtése, a források megnevezése szerepelt (anyakönyv, családi biblia, iskolai bizonyítványok, személyes dokumentumok, fényképek, oral history stb.). A levéltári kutatással kapcsolatos fontos információk, lehetőségek hangoztak el az előadáson. Az anyakönyvezés történetéről, az anyakönyvek adattartalmáról, anyakönyvi segédletekről, illetve helytörténeti segédanyagokról hallottak az érdeklődők.

A második előadást Fekete Tamás főlevéltáros, *Az anyakönyvekben történő kutatás technikája, módszertana. Nemesi családok kutatása* címmel tartotta meg. Az előadás bevezetése az anyakönyv fogalmának meghatározásáról, gyakorlati jelentőségének bemutatásáról szólt. Ezt követően az anyakönyvezés történeti kezdeteit ismertette az előadó. A felekezeti anyakönyvezés

bemutatása után az 1895. október 1-vel bevezetett, és ma is érvényben lévő állami anyakönyvezés történetét, tartalmi, formai előírásait ismertette az előadó. Ezután következett az anyakönyvek kutatásának bemutatása korunktól időben visszafelé haladva, elsőként az állami anyakönyvek levéltári kutatási módszertanát, törvényi korlátozásait és azok egyéb forrásokból történő helyettesítését ismertetve. Az előadásban az 1895 utáni felekezeti anyakönyvek kedvezőbb levéltári kutatási lehetőségei kerültek megemlítésre, majd az 1895 előtti felekezeti anyakönyvek kutatási lehetőségeit, módszertanát ismertette az előadó, kitérve a források problematikájára és kutatási módszertanára.

Az anyakönyvi kutatás után a nemesi családok levéltári kutatása került bemutatásra. Elsőként a nemesi hangzású családnevek felülvizsgálatát, valamint az anyakönyvi kutatás elengedhetetlen folyamatát hangsúlyozta az előadó. A további levéltári kutatást a különböző forrástípusok bevonása segítheti, mint a nemesi összeírások, amelyek általában a törökkorig nyúlnak vissza. Szintén gazdag forráscsoportot jelentenek a törökort követő nemességvizsgálati jegyzőkönyvek és iratok, amelyekből a legfontosabb, XVIII. század első felében ismert adatok fellelhetők az egyes nemesi családokról. Ezt követően lehet felkutatni a címeres- és adományleveleket, illetve elmélyülni az igen gazdag nemességi szakirodalomban. A nemesi családok és személyek kutatása az 1848 előtti nemesi vármegyék időszakában lényegében bármely levéltári fondban nyomon érhető, így számos további irattípus segítheti a családtörténeti kutatás ezen szegmensét.

A továbbképzés harmadik előadását Nagy Balázs Vince főlevéltáros tartotta meg. Az előadás a családfakutatást segítő forrásokra épült, *A családfakutatást segítő források I.* címmel. Az előadásban az összeírások, úrbéri iratok, végrendeletek, házjegyzékek és naplók bemutatására, a források adattartalmainak ismertetésére került sor. Az előadó az országos, megyei és városi összeírásokon keresztül mutatta be a források adatgazdagságát, és a különböző források összekapcsolását, adataik felhasználhatóságát. Az úrbéri iratok jelentőségére is kitért az előadó, a forrástípus bemutatásával, a források levéltári forráshelyeinek megnevezésével próbált segítséget nyújtani a kutatóknak. A végrendeletek fontosságát és adattartalmát is hangsúlyozta az előadó, amely forrástípus feldolgozása a családtörténeti kutatásban sok értékes információt

adhat. Az előadásban a megyei és városi végrendeletek forráshelyei és adattartalmai kerültek megemlítésre. A következő forrás, ami bemutatásra került a házjegyzékek voltak. A városi házjegyzékeken túl a megyei települések házjegyzékeit is ismertette az előadó, amely a 19. század végéről, illetve 20. század elejéről az ÁFTH (Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal) anyagában található meg. Az előadás utolsó témája a naplók jelentősége, gazdag adattartalma volt. A naplókban található személyes adatok, kapcsolati rendszerek, vallási, társadalmi hovatartozás segítséget adhat a kutatóknak egy család történetének feltárásában.

A továbbképzés negyedik előadását Márkusné Vörös Hajnalka főlevéltáros tartotta meg a *Családfakutatást segítő források II.* címen. Az előadás a perek és hagyatéki iratok, kataszteri felmérések, telekkönyvek forrástípusok bemutatására, ismertetésére épült. Az előadó bemutatta a hiteleshelyek, közjegyzői levéltárak történeti hátterét, funkciójukat, kiemelten foglalkozva a Veszprémi Káptalan Hiteleshelyi Levéltárával. A levéltári forráshelyeket megjelölve átfogó képet kaptak a kutatók ennek a fontos forrástípusnak a feltárásához. Az előadás következő fontos témája az uradalmi levéltárak bemutatása volt. Rendkívül gazdag családtörténeti forrásanyagot őriznek az egyházi és világi földesurak uradalmainak levéltárai. Az előadó ismertette az MNL Veszprém Megyei Levéltárának legfontosabb irategyütteseit ebben a forrástípusban, majd több komplex családtörténeti vizsgálatot is bemutatott, így szemléltetve a források adatainak felhasználhatóságát, egymásra épülését. A következő téma a kataszteri felmérések voltak, amelyben a kataszteri felmérések szöveges anyagáról, illetve térképeiről hallhattak az érdeklődők. A kataszteri felmérések, telekkönyvi iratok gazdag adattartalmát mutatta be az előadó, amely adatok nagyban segíthetik a kutatók munkáját. Az előadás utolsó témája a névjegyzékek, népszámlálások voltak. A források forráshelyeinek megjelölésével, és a különböző népszámlálási iratok, névjegyzékek ismertetésével hasznos információkkal gazdagodtak az érdeklődő kutatókat.

Az ötödik alkalommal Fekete Tamás főlevéltáros tartott egy rövid előadást az online adatbázisok tartalmi és módszertani kutatásáról, amelyet követően az előadás-sorozat előadói kiscsoportos gyakorlati foglalkozásokat tartottak. A négy alkalommal, különböző témákban felmerült kérdésekre, problémákra válaszoltak a továbbképzés előadói.

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁRA

8200 Veszprém, Török Ignác utca 1.

Postacím: 8200 Veszprém 2, Pf. 705.

Telefon: (88) 401-422

E-mail: leveltar.veml@mnl.gov.hu

Az online adatbázisok bemutatását Fekete Tamás főlevéltáros tematikus módon igyekezett ismertetni, nem az adatbázisok tételes áttekintésével. Elsőként az állami anyakönyvek online kutatási lehetőségeit részletezte, amelynek legfőbb adatbázisai a Family Search weboldalon találhatóak, de kereshető adatbázis csak a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület tagjainak érhető el. Az anyakönyvi kerület meghatározását digitalizált helységnévtárak vagy tematikus adatbázisok segíthetik, levéltárunk Veszprém megye anyakönyvi kerületei adatbázisa (1895–1973) kiváló példa erre. Az állami anyakönyvek hiányainak pótlására kiválóak a felekezeti anyakönyvek előfizetéses egyházi levéltári adatbázisokban történő kutatásával. Ilyen „e-kutatás” szolgáltatással zömében a magyar katolikus egyházmegyei levéltárak, valamint az evangélikus egyház (Óskereső) rendelkezik.

Az 1895 előtti felekezeti anyakönyvek online kutatására szintén a Family Search jelent széleskörű segítséget, kereshető adatbázisainak köszönhetően. A Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményeiben pedig egy teljes magyarországi adatbázis érhető el. A nemesi családok és a nem nemesi lakosság összeírásainak online kutatására is hozott példákat az előadó, valamint be is mutatott online adatbázisokat (Hungaricana, Family Search).

A bemutatott adatbázisokon túl számos első és második világháborús adatbázis, Amerikába kivándoroltak adatbázisa, gyászjelentés katalógus, temetőnyilvántartás és további hasznos online gyűjtemény segítheti a családtörténeti kutatót. A családfa szerkesztésére pedig számos online és offline adatbázis is rendelkezésünkre áll, mely szerteágazó kutatásunkat átlátható rendszerben tudja rögzíteni. Online családfa-szerkesztők elérhetők a Family Search-en, az Ancestry-n és a My Heritage-en, offline programok pedig például a Family Tree Maker, Family Tree Builder és az Ahnenblatt.

A rövid előadást követően az érdeklődőknek gyakorlatban is lehetőségük volt kipróbálni levéltárunk oktatótermében az okostáblán, valamint a levéltár laptopjain is.

Értékelés

Az MNL Veszprém Megyei Levéltára a *Családtörténeti kutatás a levéltárban* c. továbbképzéssel a kezdő és haladó családtörténettel foglalkozó kutatóknak, érdeklődőknek próbált szakmai segítséget adni. A továbbképzésen résztvevők visszajelzéseiből, valamint a nagyszámú érdeklődőből azt a következtetést vontuk le, hogy szükséges és fontos az ilyen jellegű szakmai továbbképzések megtartása. A kutatók részéről igény van a szakmai iránymutatásra.

A szakmai beszámoló megtalálható honlapunkon az alábbi elérhetőségen:

<http://mnl.gov.hu/mnl/veml/palyazatok>

A Hungaricana Közgyűjteményi portálra feltöltött szakmai beszámoló elérhetősége:

<https://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/2020/>

Köszönjük az NKA Közgyűjtemények Kollégiumának támogatását, amely lehetővé tette a rendezvény lebonyolítását.

Kérjük a beszámoló elfogadását!

Tisztelettel:

Veszprém, 2020. január 14.

Boross István
igazgató

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁRA
8200 Veszprém, Török Ignác utca 1.
Postacím: 8200 Veszprém 2, Pf. 705.
Telefon: (88) 401-422
E-mail: leveltar.veml@mnl.gov.hu

Melléklet

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁRA

8200 Veszprém, Török Ignác utca 1.

Postacím: 8200 Veszprém 2, Pf. 705.

Telefon: (88) 401-422

E-mail: leveltar.veml@mnl.gov.hu

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR VESZPRÉM MEGYEI LEVÉLTÁRA

8200 Veszprém, Török Ignác utca 1.

Postacím: 8200 Veszprém 2, Pf. 705.

Telefon: (88) 401-422

E-mail: leveltar.veml@mnl.gov.hu